

Nâng cao nhận thức về an ninh phi truyền thống và các mối đe dọa từ an ninh phi truyền thống cho sinh viên thông qua môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh

Trần Minh Sang*

*Trường Đại học Đồng Tháp

Received: 25/11/2024; Accepted: 3/12/2024; Published: 10/12/2024

Abstract: The issue of non-traditional security is a very important content of our people's task of protecting the socialist Fatherland in the new era. This article highlights the importance of raising awareness of non-traditional security and the current state of awareness of non-traditional security and threats from non-traditional security among students today, thereby proposing 3 solutions to raise awareness of non-traditional security and threats from non-traditional security for students, educate responsible students in preventing and eliminating negative impacts and building the country is developing more and more stably.

Keywords: Non-traditional security, defense and security, education, students

1. Mở đầu

Nghị định 116/NĐ - CP ngày 10/7/2007 của Chính phủ về quốc phòng và an ninh (QP&AN) chỉ rõ: “Giáo dục QP&AN là bộ phận của nền giáo dục quốc dân, một nội dung cơ bản trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh (AN) nhân dân; là môn học chính khoá trong chương trình giáo dục và đào tạo trung học phổ thông đến đại học và các trường chính trị, hành chính, đoàn thể”^[1]. An ninh phi truyền thống (ANPTT) là khái niệm mới xuất hiện vài thập niên gần đây và ngày được quan tâm sâu rộng trên trường quốc tế.

ANPTT có thể hiểu là một loại hình AN xuyên quốc gia do những yếu tố phi quân sự gây ra, có ảnh hưởng trực tiếp đến sự ổn định, phát triển và AN của mỗi nước, cả khu vực và trên toàn cầu. Những mối đe dọa này bao gồm các yếu tố như biến đổi khí hậu, ô nhiễm môi trường, dịch bệnh, khủng bố, tội phạm mạng, di cư bất hợp pháp, khủng hoảng tài chính và khủng hoảng năng lượng....

Các mối đe dọa ANPTT này thường lan tỏa nhanh, ảnh hưởng rộng mang tính khu vực hoặc toàn cầu, do tác động bởi mặt trái của kinh tế thị trường, của toàn cầu hóa, của sử dụng những thành tựu khoa học - công nghệ. Do đó mỗi sinh viên (SV) cần “Nâng cao nhận thức về ANPTT và các mối đe dọa từ ANPTT thông qua môn học Giáo dục QP&AN”.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng nhận thức về ANPTT và các mối đe dọa từ AN phi của SV hiện nay

Đối với lĩnh vực QP&AN, từ những tác động của

ANPTT đã ảnh hưởng rất lớn đến việc tăng cường QP&AN, trực tiếp nhất là xây dựng, tổ chức lực lượng, thể trận, các công trình khu vực phòng thủ và các mặt bảo đảm cho nhiệm vụ quân sự, quốc phòng. Nền vấn đề này được Đảng ta nhận ra từ rất sớm và thể hiện trong Nghị quyết số 08/NQ-TW, ngày 17-12-1998, của Bộ Chính trị khóa VIII, cảnh báo và chỉ ra các yếu tố thách thức đối với AN quốc gia, trong đó có vấn đề ANPTT. Tiếp đó, vấn đề ANPTT tiếp tục được đề cập, nêu rõ trong nội dung các văn kiện Đại hội XI, XII của Đảng. Đặc biệt, Đại hội XIII của Đảng năm 2021 đã tiếp tục khẳng định nhận thức, quan điểm nhất quán về nội dung, thách thức của ANPTT đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay. Đại hội nhấn mạnh: “Những vấn đề toàn cầu như: bảo vệ hòa bình, AN con người, thiên tai, dịch bệnh, AN xã hội và ANPTT, nhất là AN mạng, biến đổi khí hậu, nước biển dâng, ô nhiễm môi trường... tiếp tục diễn biến phức tạp”^[2], “Những vấn đề ANPTT ngày càng đa dạng, phức tạp, tác động mạnh mẽ”^[2], từ đó, đề ra nhiệm vụ “sẵn sàng ứng phó hiệu quả các thách thức AN truyền thống và ANPTT”^[2]...; bảo đảm AN kinh tế, AN thông tin truyền thông, AN mạng và AN xã hội. Kịp thời đấu tranh trấn áp có hiệu quả các loại tội phạm, nhất là tội phạm có tổ chức, xuyên quốc gia, tội phạm sử dụng công nghệ cao. Chủ động phối hợp với các quốc gia bảo vệ lợi ích quốc gia - dân tộc; xử lý các vấn đề ANPTT, tạo vành đai bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa. “Tiếp tục hoàn thiện chính sách, pháp luật về quốc phòng, AN phù hợp với hội nhập quốc tế và yêu cầu

bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới^[2].

Đại hội XIII của Đảng đặt ra nhiệm vụ phải ứng phó với các mối đe dọa ANPTT và một trong các giải pháp là hoàn thiện chính sách, pháp luật, bồi đắp, ngoài các mối đe dọa ANPTT có thể khiến một quốc gia, thể chế, chế độ lung lay, bất ổn, sụp đổ, tiêu vong mà không cần bất kỳ một hoạt động chiến tranh quân sự nào; cùng với đó, nhiều nội dung của ANPTT còn ảnh hưởng đến tất cả các nước, trong khu vực hay trên toàn thế giới, như vấn đề AN môi trường, dịch bệnh truyền nhiễm... không chỉ ảnh hưởng đến một quốc gia mà có thể lan tràn, ảnh hưởng đến nhiều quốc gia khác.

Chính vì vậy, “AN” như đã đề cập, là nhu cầu đầu tiên và thiết yếu của mỗi con người, mỗi quốc gia và toàn nhân loại; đồng thời, AN cũng là điều kiện cơ bản và quan trọng số một bảo đảm cho sự phát triển của mỗi quốc gia, mỗi con người, của từng tổ chức, của từng lĩnh vực hoạt động xã hội hoặc của toàn xã hội^[3].

Do đó, là SV chúng ta phải nhận thức rõ về ANPTT và các mối đe dọa từ ANPTT. Đặc biệt là các loại tội phạm mới và rất nguy hiểm, đe dọa trực tiếp tới QP&AN, đó là: tội phạm công nghệ cao, tội phạm AN mạng. Tuy nhiên đại đa số SV chưa có nhận thức đúng đắn về ANPTT, thường xuyên tiếp cận, tìm hiểu về các vấn đề về biến đổi khí hậu, AN lương thực, dịch bệnh, thiên tai, lũ lụt, tình hình thế giới, khu vực, trong nước trên các kênh thông tin khác nhau để có cách nhìn khách quan, đa chiều về vấn đề này. SV chưa nhận thức rõ về những luồng thông tin tiêu cực từ mạng Internet hay những luận điệu, quan điểm chống phá của các thế lực thù địch, phân tử cơ hội chính trị trên không gian mạng và tham gia đấu tranh ngăn chặn những hành vi sai trái. Đồng thời một số đông đảo SV chưa biết khai thác và xử lý tốt thông tin tiếp nhận được qua các kênh thông tin về ANPTT. Có trường hợp còn tin tưởng vào những thông tin không chính thống, dẫn đến hiện tượng một số SV vô tình tiếp tay, tuyên truyền cổ xúy theo những thông tin sai lệch của các thế lực thù địch về các vấn đề quân sự, quốc phòng, bảo lữ, thiên tai, dịch bệnh. ANPTT là một lĩnh vực mới, do vậy Đảng ủy nhà trường, cán bộ, giảng viên (GV) làm công tác giảng dạy phát huy hết vai trò tích cực của mình trong giáo dục, tuyên truyền cho SV tìm hiểu các vấn đề về ANPTT.

2.2. Giải pháp nâng cao nhận thức về ANPTT và các mối đe dọa từ ANPTT cho SV hiện nay.

2.2.1. Tăng cường công tác lãnh đạo, chỉ đạo tuyên truyền, không ngừng đổi mới về tư duy và nhận thức của cán bộ, GV cho SV về các mối đe dọa từ ANPTT.

Đảng ủy, Ban giám hiệu nhà trường tăng cường công tác lãnh chỉ đạo cho các đơn vị, cán bộ và GV cần quán triệt tư tưởng và quan điểm của Đảng ta về quyền lợi, trách nhiệm của công dân trong phòng, chống tác động tiêu cực của thách thức từ ANPTT, bảo đảm phát triển bền vững. Đồng thời, mỗi đơn vị, cán bộ, GV cần đẩy mạnh thông tin, tuyên truyền ANPTT và các mối đe dọa từ ANPTT cho SV bằng các hình thức, phương pháp phong phú, bảo đảm đạt hiệu quả và chất lượng cao. Trên cơ sở nhận thức sâu sắc quan điểm, chủ trương của Đảng về ANPTT, các đơn vị, cán bộ, GV và SV cần quán triệt tư tưởng và quan điểm của Đảng ta về quyền lợi, trách nhiệm của SV trong phòng, chống tác động tiêu cực của thách thức ANPTT, bảo đảm phát triển bền vững. Giải quyết hài hòa, đúng đắn mối quan hệ tương tác giữa AN truyền thống và ANPTT trong bối cảnh toàn cầu hoá và ứng phó với ANPTT một cách chủ động.

Từ đó SV có ý thức tự phòng, chống các tác động từ mặt trái kinh tế thị trường và âm mưu, thủ đoạn trong “Diễn biến hòa bình” của các thế lực thù địch; nêu cao ý thức, trách nhiệm trong khi sử dụng Internet; không chụp ảnh, đăng tải các thông tin, hoạt động của các thế lực thù địch lên mạng xã hội; “nhận diện, kiểm soát, loại bỏ” được những thông tin xấu, độc trên không gian mạng; có hành động ứng xử phù hợp, nhằm giữ gìn, tôn vinh phẩm chất, hình ảnh cao đẹp của SV cũng như con người Việt Nam.

2.2.2. Tiếp tục hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật trong thực thi các vấn đề về ANPTT.

Được sự quan tâm của Đảng, Nhà nước, chúng ta có hệ thống luật tương đối đầy đủ để thực thi các hoạt động trong lĩnh vực ANPTT, như: Luật AN quốc gia (năm 2004); Luật Phòng, chống khủng bố (năm 2015); Luật hình sự 2015; Luật An toàn thông tin 2015; Luật AN mạng (năm 2018); Luật Bảo vệ môi trường (năm 2020); Luật Phòng thủ dân sự (năm 2023),... cùng nhiều văn bản pháp lý có liên quan, là cơ sở quan trọng để ngăn chặn, ứng phó, đẩy lùi các thách thức AN truyền thống và ANPTT một cách hệ thống từ Trung ương xuống cơ sở. Tuy nhiên, do tình hình AN thế giới, khu vực và trong nước diễn biến phức tạp, nên một số nội dung trong các văn bản pháp lý chưa thật phù hợp và đồng bộ,... cần được bổ sung, bảo đảm tính đầy đủ, đồng bộ, toàn diện và tính pháp lý trong quá trình triển khai thực hiện.

Các cơ quan, đơn vị có chức năng tiếp tục đẩy mạnh nghiên cứu thực tiễn quá trình đối phó với thách thức ANPTT. Hoàn thiện hệ thống quy chế phối hợp, phân công, phân định rõ hơn nữa chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của các cơ quan hữu quan trong thực thi nhiệm vụ ANPTT tìm ra những vấn đề còn vướng mắc, bất cập, phát sinh, còn thiếu hoặc chưa chặt chẽ, đồng bộ làm cơ sở tham mưu cho Đảng, Nhà nước hoàn thiện hệ thống chính sách, văn bản pháp lý thực thi các vấn đề ANPTT, bảo đảm đúng quan điểm, đường lối của Đảng, Hiến pháp, pháp luật Nhà nước, phù hợp luật pháp quốc tế, không chông chéo, mâu thuẫn, đáp ứng kịp thời của tình hình AN.

2.2.3. Nâng cao ý thức phòng ngừa chủ động ứng phó với các mối đe dọa từ ANPTT cho SV trong giai đoạn hiện nay.

Đây là giải pháp có tính chiến lược, được Đảng ta đặc biệt nhấn mạnh tại Đại hội lần thứ XI “làm cho mọi người hiểu rõ những thách thức lớn tác động trực tiếp đến nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong điều kiện mới, như: Chiến tranh bằng vũ khí công nghệ cao, tranh chấp chủ quyền biển đảo, vùng trời, “diễn biến hòa bình”, bạo loạn chính trị, khủng bố, tội phạm công nghệ cao, tội phạm xuyên quốc gia...”^[4]. Vì vậy, nâng cao nhận thức là nâng cao ý thức trách nhiệm cho SV nói riêng cũng như từng cá nhân và cộng đồng xã hội nói chung, thông qua các hành vi cụ thể trong đời sống hằng ngày, như tự ý thức trong bảo vệ môi trường, tinh táo trước mặt trái của kinh tế thị trường và toàn cầu hóa, ý thức trong sử dụng thành tựu khoa học công nghệ, tôn trọng các giá trị khác biệt cũng như những truyền thống văn hóa dân tộc... Công tác nâng cao nhận thức cụ thể được tiến hành bằng nhiều cách thức khác nhau như đẩy mạnh công tác tuyên truyền vận động SV thông qua chương trình học tập tại Trường nhất là các bài học ở học phần II (công tác QP&AN).

Để làm tốt công tác nâng cao nhận thức cho SV về các mối đe dọa ANPTT, cần thực hiện đồng bộ một số nội dung sau; Đưa các nội dung ANPTT lồng ghép vào các chương trình hội nghị và áp dụng linh hoạt, nhiều phương pháp tiếp cận SV phù hợp, tổ chức hội thảo, thảo luận, tìm hiểu về ANPTT và các mối đe dọa từ ANPTT cho SV. Xây dựng và hoàn thiện nội quy, quy định về các vấn đề về ý thức trách nhiệm của SV đối với môi trường học tập, rèn luyện tại nhà trường... Trên cơ sở nhận thức sâu sắc quan điểm, chủ trương của Đảng về ANPTT, SV cần phát huy tốt vai trò, trách nhiệm trong góp phần ngăn

chặn tác động, ảnh hưởng tiêu cực của nó đến đất nước. Mỗi SV cần xây dựng cho mình tư tưởng vững vàng, nắm chắc âm mưu thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch, nhận thức rõ đối tượng, đối tác của Việt Nam không để kẻ xấu lôi kéo kích động. Chấp hành nghiêm pháp luật Nhà nước, quy chế của nhà trường...

Từ đó SV có ý thức tự giác chủ động phòng ngừa với thực hành đối phó hiệu quả các nguy cơ, thách thức từ ANPTT. Hiện nay, các mối đe dọa ANPTT đang diễn ra hằng ngày, hằng giờ với nhiều quy mô, hình thức, cấp độ khác nhau, trong các lĩnh vực, trên phạm vi khu vực, toàn cầu và liên tục biến đổi, tác động đến các quốc gia trong đó có nước ta. Do vậy, việc phòng ngừa và ứng phó với các thách thức đó cũng phải tiến hành liên tục, bền bỉ, luôn ý thức cảnh giác; phải kết hợp đan xen, đồng thời giữa phòng ngừa với ứng phó, giữa chuẩn bị với thực hành góp phần ngăn chặn, đẩy lùi nguy cơ xung đột, chiến tranh, bảo vệ Tổ quốc từ sớm, từ xa.

3. Kết luận

Vấn đề ANPTT là một nội dung rất quan trọng của nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa của nhân dân ta trong thời kỳ mới. Ứng phó với các mối đe dọa ANPTT vừa là yêu cầu, nhiệm vụ của sự nghiệp QP&AN, bảo vệ Tổ quốc, vừa là điều kiện quan trọng để bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ chế độ, giữ vững hòa bình, ổn định chính trị và AN quốc gia, trật tự, an toàn xã hội. Vậy SV là tầng lớp trí thức, là thế hệ trẻ tương lai sau này của Đất nước cần nhận thức sâu sắc về những tác động, ảnh hưởng tiêu cực của ANPTT trên các lĩnh vực. Từ đó, hãy là những SV gương mẫu có trách nhiệm trong ngăn chặn, đẩy lùi, loại bỏ những tác động tiêu cực đó, cùng xây dựng đất nước ta ngày càng phát triển ổn định.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Chính phủ (2007), *Nghị định 116/NĐ - CP của Chính phủ về QP&AN*, Hà Nội.
- [2]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t. 1, tr. 106 - 107, 208, 279, 281
- [3]. Bộ Quốc phòng (2004), *Từ điển Bách khoa Quân sự Việt Nam*, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, tr. 25
- [4]. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2011), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 234.